

La llissa (*Liza*) (ALDC, VIII, 1759. La llissera)

La llissa és un peix de la família dels mugílids, que comprèn espècies com el *galta-roig* 36 (o [de] *galta rotja* 74, 79), *galta-ros* 154; el *galup* 72 (o *caluba* 154); el *cap-pla* 72, 79; la *llissa vera* 72, 74, 79; la *llissa negra* 74; la *llissa mújol* 79; la *llissa de merdera* 79; la *lletera* 74; cal tenir en compte les var. *llisa* 32, 43, 46, amb [z] per atracció del parònim *llisa*, f. de *llis* (< probablement *LĪSIUS, potser de creació expressiva per la remor de frec produïda sobre una superfície llisa); *llissal* 140, 141, 143, 147, format amb el suf. *-al* (< -ALE), que deu designar una espècie (Beltran, 2010) i que no necessàriament ha d'haver tingut un caràcter col·lectiu (*DCVB*), tot i que la llisa és peix gregari (Duran, 2010, que forneix àmplia informació sobre les diverses espècies); *llissó* 82, “més menut que la llissa”.

Llissera és un der. de *llissa* amb el suf. àton *-era*, com ha passat en *plàtera*, *càssera*, mall. *mèl-lera*, *sól-lera*, *guàtlera*, que té l'origen probablement en el llat. *ALĪCIA, var. de ALLEC, ALLĒCIS ‘mena de sardina grossa’.

Mújol, doc. des del s. XVI, deriva del llat. MŪGĪLEM (cf. fr. *muge*, it. *muggine*), que, en un primer estadi evolutiu, va passar a *múgel* per arribar a la forma moderna, *mújol*, amb canvi de *[-ə]l* > *-ol*, per influència de la consonant velar final, com *escàndel* > *escàndol*, *núvel* > *núvol*, etc.;

var. *mútjol* 85, 154, 189/*mutjo* 85, amb palatal africada i alternança

-oll/-o, com la de *cèrvoll* *cervo*, *nínxol/nínxo*,

etc.; *mussol* 171, homonimització formal amb *mussol* (‘ocell’), potser a partir d’una var. accentual *mujol* ‘rovell d’ou’ (< MEDIOLUM); f. *mussola* 168.

Peix d’estany 85 (pron. [ast'an]) és un genèric referit al lloc que freqüenten algunes de les espècies (*estany* < STAGNUM).

Cal observar, des de l’angle històric i filològic, que *mújol* s’ha expandit al cast., on figura en el diccionari de la Real Academia Española, i s’ha registrat com a ictiònim col·loquial en murcià i andalús (*ALEA*, 1105; *LMP*, III, 539; Martínez González, 1992: 160-161; San Nicolás, 2000: 263; Arias/de la Torre, 2019: 318-321). No figuren a les respostes *mujada* que apareix en alguns diccionaris, resultat d’un error de còpia de Saura (1878), ni tampoc *maxon*, acollit per Torra (1640), on és un mot fantasma, adopció indiscriminada del mot genovès-napolità per desconeixement de l’equivalent català (cf. Veny, en premsa).

Des d’un angle geogràfic, *llissa* és un mot pancatalà, mentre que la var. *llissera* té una àrea molt reduïda dins el cat. central, però ha tingut accés al lèxic normatiu; *mújol* es troba dispers puntualment en mall., eiv., alg. (aquí referit específicament a la *Liza aurata*) i val., des d’on s’hauria expandit cap al murcià i andalús.

Són mots normatius *llissa*, *llissera* i *mújol*, des del *DOrt*, 1917.

